

PRIMĂRIA
MUNICIPIULUI CHIȘINĂU

STRATEGIA DE DEZVOLTARE ȘI INOVARE
A SECTORULUI DE TINERET A
MUNICIPIULUI CHIȘINĂU PENTRU ANII
2023-2028

1. Introducere

Strategia de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret (SDIST) a municipiului Chișinău este un document de politici publice ce are menirea să consolideze și să ghideze acțiunile Administrației Publice Locale pe sectorul de tineret pentru anii 2023 – 2028.

Strategia este elaborată în concordanță cu principalele priorități, strategii și programe în domeniul de tineret, la nivel internațional, național și local. Documentul transpune viziunea municipiului Chișinău pentru dezvoltarea sectorului de tineret și pune în aplicare principiile și direcțiile prioritare stabilite în Legea Nr. 215/2016 cu privire la tineret. Documentul asigură cadrul necesar de racordare a politicilor de tineret și a sectorului de tineret la politicile europene în domeniu, inclusiv Strategia de Tineret a Uniunii Europene 2019-2027¹ și Strategia Sectorului de Tineret 2030 a Consiliului Europei².

Strategia a fost elaborată în conformitate cu rigorile și standardele în domeniu, inclusiv prevederile Hotărârii de Guvern Nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, fiind elaborată în mod participativ, prin implicarea tuturor părților interesate și consultare publică. În procesul de elaborare a documentului a fost studiat minuțios sectorul de tineret al municipiului Chișinău, consultată opinia tinerilor față de problemele stringente cu care se confruntă și viziunea specialiștilor responsabili de dezvoltarea programelor și lucrului de tineret.

Tinerii municipiului Chișinău reprezintă o resursă valoroasă care poate susține dezvoltarea durabilă a localității dacă beneficiază de o serie de condiții și servicii menite să activeze și exploreze potențialul acestui grup a populației. Viziunea acestei strategii este de a avea un oraș în care toți tinerii sunt activi, capabili să-și realizeze drepturile, potențialul maxim și să contribuie la construirea unei comunități pașnice, incluzive și durabile.

Scopul strategiei este de a crea condiții favorabile de dezvoltare a tinerilor, oferirea oportunităților de participare în procesele decizionale, precum și accesul tuturor tinerilor la o gamă largă și diversă de servicii pentru tineri. Scopul propus poate fi atins prin oferirea tuturor tinerilor, în special celor mai vulnerabili, sprijinul adecvat pentru a-și consolida autonomia, a-și realiza drepturile și potențialul deplin, precum și asigurarea accesului la servicii prietenoase tinerilor (din domeniile de sănătate, participare, voluntariat, agrement, antreprenariat, etc.). Toți tinerii, inclusiv cei mai vulnerabili, trebuie susținuți în mod adecvat pentru a contribui la construirea unor medii incluzive și durabile prin implicarea ca parteneri și agenți ai schimbării la toate nivelurile și în crearea de oportunități de dezvoltare și inovare socială.

În procesul de elaborare a SDIST a fost evaluat potențialul de implementare a principalilor actori din domeniul de tineret, au fost identificate prioritățile cheie pentru activarea potențialului de dezvoltare a tinerilor din municipiul Chișinău și au fost stabilite principalele

---

¹ https://europa.eu/youth/strategy_en

² <https://www.coe.int/en/web/youth/youth-strategy-2030>

domenii de interes ale tinerilor pentru asigurarea unui cadru omogen și eficient de dezvoltare a sectorului de tineret la nivel local. Strategia își propune activarea potențialului de cercetare și inovare a tinerilor prin crearea unui cadru ce permite inovarea socială, valorificarea drepturilor și consolidarea valorilor democratice.

Strategia are la baza o analiză extinsă a factorilor și problemelor care încetinesc sau împiedică dezvoltarea sectorului de tineret și al tinerilor din municipiul Chișinău, principalele angajamente asumate la nivel local și național pe sectorul de tineret, tendințe și bune practici de lucru cu tinerii la nivel internațional.

Caracterul intersectorial al domeniului de tineret a determinat necesitatea unei abordări multidisciplinare, cu implicarea specialiștilor din diferite direcții de activitate a municipalității și asumarea unei colaborări strânse în perioada de implementare a SDIST pentru eficientizarea activităților realizate.

2. Noțiuni, principii, actori cheie și beneficiari

Noțiuni cheie

activitate de tineret (lucrul de tineret) – orice acțiune cu și pentru tineri, de natură socială, culturală, educațională sau civică, ce are la bază procesele de învățare nonformală și de participare voluntară a tinerilor, coordonată de către un lucrător de tineret sau de un specialist în lucrul de tineret;

centru de tineret – organizație necomercială ce reprezintă un serviciu sau un complex de servicii comunitare adresate tuturor categoriilor de tineri, având misiunea de a le asigura informarea, orientarea, consilierea, educarea și petrecerea timpului liber, contribuind la pregătirea integrării lor sociale și profesionale;

consiliu local al tinerilor – structură de reprezentare și de împuternicire a tinerilor căreia i se poate atribui statutul de organizație necomercială și a cărei misiune este asigurarea participării tinerilor la dezvoltarea comunitară, în special în procesul decizional;

educație informală a tinerilor – proces real de învățare de-a lungul vieții, în cadrul căruia fiecare tânăr își formează atitudini, își interiorizează sau își clarifică anumite valori, dobândește deprinderi și cunoștințe din experiența cotidiană, valorificând influențele și resursele educative din mediul în care trăiește – de la familie și vecini, de la locul de muncă sau de joacă, de la piață/magazin, de la bibliotecă sau din mass-media;

educație nonformală a tinerilor – proces educațional organizat prin activități în comunitate sau prin programe, care are loc în afara sistemului educațional formal, menit să răspundă nevoilor educaționale ale tinerilor, afirmat prin dobândirea și/sau dezvoltarea aptitudinilor și abilităților necesare pentru a se adapta la un mediu în continuă schimbare, având obiective clare de învățare;

familie tânără – cuplu, format prin căsătorie, în care unul dintre soți nu a atins vârsta de 35 de ani, familie cu copii formată dintr-un singur părinte de până la 35 de ani;

lucrător de tineret – persoană care, prin intermediul activității de tineret, oferă suport tinerilor în dezvoltarea personală, socială și educațională pentru a le asigura o mai bună integrare în societate;

organizație de tineret – organizație necomercială în care tinerii constituie cel puțin 2/3 din numărul de membri și din componența organelor de conducere și ale cărei scopuri statutare sunt orientate spre dezvoltarea personalității tinerilor și integrarea lor în viața publică;

politici de tineret – ansamblu de principii, metode și măsuri menite să asigure tinerilor oportunități de participare, de bunăstare, dezvoltare personală și profesională;

servicii pentru tineri – ansamblu de măsuri și de activități instituționalizate, realizate pentru a răspunde necesităților tinerilor sau ale familiilor tinere;

specialist în lucrul de tineret – persoană care a beneficiat de o instruire specială în domeniul lucrului de tineret și care oferă servicii profesionale tinerilor;

structură de participare a tinerilor – formă de organizare a tinerilor, întruniți benevol și cu interese comune, formală sau neformală, pentru a participa și a contribui la viața publică;

tânăr/ă – persoană cu vârstă cuprinsă între 14 și 35 de ani.

Principiile de bază ale strategiei

cooperarea intersectorială – coordonare între instituțiile publice și organizațiile de tineret care activează în domeniu. Actorii cheie comunică, se informează și cooperează între ei în scopul atingerii unor obiective comune;

informarea – de către instituțiile de lucru cu tinerii și organizațiile de tineret, a tinerilor cu privire la provocările, oportunitățile și drepturile acestora într-o formă accesibilă;

participarea activă – implicare activă a tinerilor în procesul de luare a deciziilor, consultări publice, realizarea de activități care se produc în societate și care îi vizează în mod direct sau indirect;

paritatea – proces de luare a deciziilor de comun acord între autoritățile publice și tineri prin distribuirea egală a responsabilităților în bază de încredere și de respect reciproc;

transversalitatea – atribuire politicilor de tineret a unei abordări distincte în diferite domenii de activitate prin stimularea colaborării la toate nivelele a instituțiilor și autorităților publice cu competențe în domeniu;

abordarea pozitivă și holistică - o abordare bazată pe puncte forte, recunoscând contribuția pe care tinerii o pot aduce la viața lor și a celor din jur, abordând în același timp barierele care inhibă acele oportunități;

respectarea capacităților în evoluție - politicile și serviciile sunt elaborate și furnizate într-un mod compatibil cu capacitățile în evoluție ale tinerilor;

nediscriminarea și incluziunea tuturor tinerilor - toate drepturile fiecărui tânăr au prioritate egală și trebuie eliminate condițiile care duc la discriminare directă sau indirectă împotriva oricărui grup de tineri din orice motiv.

Actori cheie și beneficiari

La nivelul municipiului Chișinău, implementarea politicilor de tineret și dezvoltarea sectorului de tineret în teritoriu revine autorităților administrației publice locale de nivel II și de nivel I, prin structurile și subdiviziunile sale mandatate în domeniu (**Consiliul Municipal și Consiliile Locale, Direcția Generală Educație, Tineret și Sport, serviciul tineret și sport**, etc.) și în colaborare cu prestatorii de servicii locale de tineret și structuri de reprezentare a tinerilor, precum **Centrul Municipal de Tineret și filialele acestuia, centrele locale de tineret, centrele de sănătate prietenoase tinerilor, organizațiile neguvernamentale de și pentru tineret, consilii locale/ municipale ale tinerilor, consiliile elevilor** ș.a. Împreună cu o serie de atribuții pe care le au în inițierea de politici locale cu incidență în domeniul tineretului, administrația publică locală susține activitatea organizațiilor și a instituțiilor de lucru cu tinerii, care activează în baza unui regulament aprobat de APL în temeiul standardelor și principiilor stabilite de către Ministerul Educației și Cercetării. Administrațiile publice locale au competența de a institui sau completa în cadrul subdiviziunii cu referință la domeniul de tineret unitatea de **funcționar public responsabil de domeniul de tineret**.

Diversitatea centrelor de și pentru tineret a evoluat în timp, inclusiv în funcție de activitățile și serviciile pe care le prestează și grupul de tineri la care se raportează, consolidându-se în structuri de nivel local, municipal sau național, în funcție de competențele atribuite de fondator și de resursele și oportunitățile de care dispun. La nivel municipal putem scoate în evidență **centrele de tineret, centrele de sănătate prietenoase tinerilor, centrele de resurse pentru tineri, centrele de reintegrare pentru tineri, centrele comunitare multifuncționale**, etc. Centrele de tineret, servesc drept actori comunitari cheie pentru tineri, create cu scopul de a diversifica și consolida serviciile pentru tineri la nivel local. Centrele de tineret sunt structuri de interes public, subordonate APL de nivel II, care prin serviciile sale trebuie să asigure informarea, orientarea profesională, consilierea, educația, organizarea și petrecerea timpului liber a tinerilor, contribuind la pregătirea integrării lor sociale și profesionale.

Strategia de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret pentru anii 2023-2028 are drept beneficiari toți locuitorii municipiului Chișinău cu vârsta cuprinsă între 14 și 35 ani. Strategia ia în calcul necesitățile diferitor grupuri de tineri și actori cheie în dezvoltarea lucrului și programelor de tineret, inclusiv:

- Persoanele cu vârsta cuprinsă între 14 și 35 ani;
- Tinerii din grupuri vulnerabile sau cu oportunități reduse;
- Familiile tinere;
- Autoritățile publice locale;
- Organizațiile neguvernamentale de tineret;
- Specialiștii și lucrătorii de tineret;
- Prestatorii de servicii de tineret;
- Consiliile locale ale tinerilor și structurile neformale de participare a tinerilor;
- Structurile de paritate de tineret.

3. Situația generală a tinerilor din municipiul Chișinău

Situația demografică a tinerilor în municipiul Chișinău

Conform datelor Biroului Național de Statistică în anul 2022 în municipiul Chișinău locuiesc 174 135 tineri cu vârsta cuprinsă între 15 și 35 ani, dintre care:

- 157 967 tineri locuiesc în zone urbane și 16 168 în zone rurale;
- 82 941 sunt bărbați (47,63%) și 91 194 sunt femei (52,37%);
- 29 558 au vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani, 23 226 au vârsta de 20-24 ani, 50 269 25-29 ani și 71 082 au vârsta de 30-34 ani³.

De la începutul anului 2014 populația cu reședința obișnuită⁴ a Republicii Moldova se află în continuă descreștere, atingând 2603,8 mii locuitori la începutul anului 2022, din care 1102,5 mii persoane (42,3%) constituie populația urbană și 1501,3 mii (57,7%) persoane – cea rurală. În anul 2021 comparativ cu anul 2014 populația cu reședință obișnuită în profil teritorial a înregistrat o scădere de peste 9,0%. O creștere moderată a locuitorilor a fost înregistrată numai în municipiul Chișinău – cu 1,5 mii persoane (sau 0,2%) mai mult în anul 2022 comparativ cu anul 2014.

Repartizarea populației pe regiuni și pe unele grupe de vârstă este aproape uniformă. În acest sens, municipiul Chișinău se remarcă față de alte regiuni prin faptul că ponderea persoanelor în vârstă aptă de muncă este cea mai mare, iar ponderea persoanelor vârstnice este cea mai mică comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare. Doar în municipiul Chișinău ponderea populației tinere (0-15 ani) la începutul anului 2022 comparativ cu anul 2014 a crescut cu 3,4 puncte procentuale.

Generația tinerilor este în descreștere continuă, astfel încât doar în anul 2019 la nivel național, tinerii în vârstă de 14-34 de ani au constituit 743,2 mii sau 27,7% din totalul populației comparat cu 2015. Către anul 2035 populația de 14-34 de ani poate să scadă până la 575.5 mii persoane, ceea ce reprezintă o scădere până la 21,7%. În numărul total al tinerilor predomină cei în vârstă de 25-34 de ani (56,2%), tinerii de 14-19 ani constituind 22.8% și de 20-24 de ani - 21%. În totalul tinerilor, băieții reprezintă 50.1%, iar fetele 49.9%.⁵

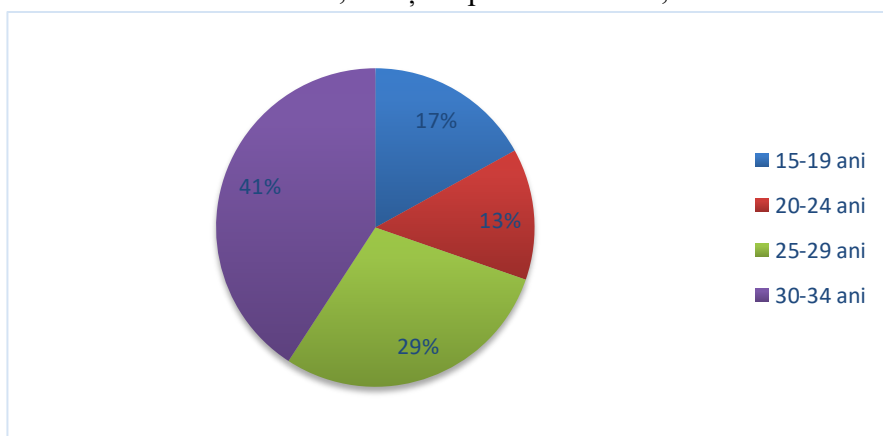

Figura 1. Structura tinerilor pe criteriul de vârstă din mun. Chișinău (2022)

³ Datele demografice oferite de BNS pentru anul 2022.

⁴ www.statistica.md

⁵ Analiza Comprehensivă a Sectorului de Tineret din Moldova (ACST). Institutul Național de Cercetări Economice.

Majoritatea tinerilor din municipiul Chișinău locuiesc în mediul urban 157 967 (90,72%), iar în mediul rural 16 168 (9,28%).

Migrația rămâne o provocare majoră la nivel național, dar constituie o oportunitate pentru municipiul Chișinău, datorită migrației interne a populației. Tot mai mulți tineri sunt implicați în migrația internațională, atât în scopul studiilor, cât și încadrării în câmpul muncii. Dacă în 2014-2015 fluxurile emigratoare au constituit 58 mii tineri anual, atunci în anii 2016-2017 circa 70 mii. Comparativ cu alte APL de nivel II, municipiul Chișinău este lider al migrației nete internaționale negative, constituind conform datelor BNS -2,6 mii persoane. Profilul candidatului tânăr la muncă peste hotare se schimbă calitativ în timp: într-o măsură mai mare pleacă tinerii care și-au finalizat stagiul de formare profesională. Migrația internă prezintă una dintre componentele dinamicii populației, contribuind la scăderea sau creșterea efectivului populației din diferite unități administrativ-teritoriale. În general migrația netă internă în Republica Moldova înregistrează valori negative pentru majoritatea raioanelor. Creșterea numărului populației datorită migrației interne se înregistrează doar în mun. Chișinău (12,5 mii persoane) și mun. Bălți (0,7 mii persoane).

Incidență ridicată a violenței împotriva copiilor și adolescenților. Studiul MICS a constatat că 75,6% dintre respondenți folosesc metode disciplinare violente față de copii. Circa 25% dintre copii au declarat că au fost abuzați fizic de părinți, în timp ce doar 7% dintre părinți declară că își palmuiesc copiii când aceștia din urmă fac ceva greșit și 4% îi bat cu obiecte diferite. Băieții suferă mai mult de violența fizică în familie decât fetele. Profesorii și alți copii din mediul școlar, de asemenea, manifestă agresiune și violență împotriva fetelor și băieților. Dintre tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani, 7,9% dintre fete și 11,8% dintre băieți au fost expuși la violență fizică în ultimul an⁶.

Practic, fiecare al 3-lea adolescent, participant la studiile în domeniul violenței, în diferite situații, a fost și victimă, martor și agresor (34,3%). Această categorie de adolescenți este mai frecventă în mun. Chișinău⁷. De asemenea, cunoașterea tuturor rolurilor este mai frecventă în rândul băieților. 75,6% din totalul elevilor sunt martori ai bullying-ului. Unii sunt martori doar ai bullying-ului tradițional (57,2% din totalul elevilor martori ai situațiilor de bullying), alții sunt martori doar ai cyberbullying-ului (1,5%) și 41,3% sunt martori ai ambelor forme de bullying. Martori ai bullying-ului tradițional, frecvent, sunt adolescenții ce studiază în școli din mediul rural și elevi din clasele a VI-a-VII-a, pe când martorii cyberbullying-ului sunt, frecvent, adolescenții ce învață în mun. Chișinău și elevi ai claselor a XII-a. În mediul urban, inclusiv în mun. Chișinău, în rândul elevilor claselor a XI-a-XII-a, fiecare al doilea elev este martor al ambelor forme de violență.

Tinerii din Republica Moldova arată un grad ridicat de intoleranță față de grupuri minoritare considerate „diferite”, care se asociază de obicei cu conservatorismul social, iar municipiul Chișinău este una din cele mai bogate localități din perspectiva varietăților etnice și culturale. Se constată o respingere puternică de către tineri a diferitor grupuri sociale (reprezentanți ai altor religii, consumatori de droguri, persoane care trăiesc cu HIV/SIDA, LGBTIQ). Atitudinile tinerilor sunt similare cu cele ale populației adulte (cu

⁶ [Chestionarul Violenta asupra Copiilor și Tinerilor în Republica Moldova](#). Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, 2020.

⁷ Bullyingul în rândul adolescenților din Republica Moldova. UNICEF Moldova, 2019, p. 14-15.

media populației), acest fapt semnificând că tinerii reproduc prejudecățile și intoleranța generațiilor anterioare. În unele situații, tinerii pot fi o sursă de excluziune socială, acționând activ pentru marginalizarea unor grupuri considerate „prea diferite” sau chiar indezirabile social.

Tinerii la nivel local, similar tendințelor la nivel național, au un nivel foarte slab de încredere în instituțiile publice și procesele politice. Contextul politico-instituțional se caracterizează prin instabilitate, inconsecvența reformelor întreprinse, gradul scăzut de eficiență a funcționării instituțiilor de stat, corupție. Percepția tinerilor față de direcția în care se îndreaptă Republica Moldova este puțin încurajatoare. O bună parte a tinerilor în vârstă de 18-29 de ani (75,9%) consideră că în țara noastră lucrurile merg într-o direcție greșită, fără deosebiri semnificative ale răspunsurilor respondenților în funcție de mediul de reședință.

În opinia tinerilor (18-29 ani), în Republica Moldova drepturile omului se încalcă sistematic, având în vedere răspunsul oferit de către 60% din respondenți, în timp ce 35% din respondenți consideră că acestea sunt încălcate ocazional. Cel mai des este încălcat dreptul la sănătate, dreptul la muncă și la protecție socială.

Sărăcia și excluziunea socială constituie probleme importante pentru tineri. Mediul de reședință în care trăiesc și activează tinerii de cele mai multe ori influențează nivelul și condițiile lor de trai. Se atestă o aprofundare a inegalităților sociale dintre tinerii din mediul rural comparativ cu cei din mediul urban. Localitățile rurale, dar și orașele mici, au un potențial economic foarte redus, nivel înalt al sărăciei, acces limitat la multe bunuri și servicii și oportunități minime de dezvoltare a capitalului uman tânăr. Depravarea multidimensională afectează peste o treime dintre tineri și prezintă discrepanțe puternice de gen, mediu de reședință și vârste. Femeile tinere (38,9%), tinerii din mediul rural (40,9%), precum și tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 29 de ani se confruntă cu depravare într-o proporție mai mare decât bărbații tineri (32,8%), tinerii din mediul urban (29,4%) și tinerii în vârstă de 15-17 ani (20,8%). Cele mai marginalizate categorii de tineri sunt tinerii cu dizabilități (77,2%), tinerii care trăiesc cu HIV (47,6%), tinerii cu antecedente penale (43,4%), femeile tinere însărcinate (23,1%), tinerii care fac parte din minorități etnice, în special romii (22,8%), femeile tinere (16,9%).

Educația nonformală este insuficient conceptualizată la nivel general. Fără a se înregistra discrepanțe de gen, se estimează că doar 6% din tineri, au făcut careva meditații/cursuri vocaționale/traininguri de dezvoltare personală. Odată cu vârsta această cotă descrește – media pentru tinerii de 19-29 ani nu depășește 3%. Printre tinerii din mediul urban, ponderea celor implicați în astfel de studii este semnificativ mai mare (9,4%) comparativ cu tinerii din mediul rural (circa 3%). Tinerii care au urmat careva studii extra curriculare, cel mai frecvent au menționat cursurile de limbi străine, contabilitate, școala auto, diverse traininguri și ateliere de instruire (frizer, machior ș.a.).

În rândul tinerilor, indicatorii ocupaționali înregistrează valori scăzute în comparație cu populația economic activă totală. Rata de ocupare în rândul tinerilor crește odată cu vârsta. Astfel, printre tinerii de 25-34 ani fiecare al doilea este încadrat în câmpul muncii (52%).

TOTAL PE ȚARĂ	Anul 2021		MUNICIPIUL CHIȘINAU	Anul 2021	
	15-24 ani	25-34 ani		15-24 ani	25-34 ani
Tineri activi	48,5	205,6	Tineri activi	15,6	80,1
Ocupați	44,0	199,5	Ocupați	14,8	77,1
Șomeri BIM	4,5	6,1	Șomeri BIM	0,8	3,0

Tinerii rămân a fi afectați de șomaj în proporție mai mare decât restul populației. Rata șomajului în rândul populației de 15-34 ani depășește 9%, fiind semnificativ mai mare comparativ cu indicatorul pentru populația de 35-64 ani – circa 6%. Din totalul șomerilor, practic fiecare al doilea (42,3%) este în vârstă de 15-34 ani. Printre tineri, cei mai afectați de șomaj sunt bărbații (6 din 10 șomeri tineri), tinerii din mediu rural (7 din 10 șomeri tineri) și tinerii cu vârsta între 20-29 ani (9 din 10 șomeri tineri). Un număr mare de tineri nu sunt încadrați în câmpul muncii și nici nu urmează o formă de instruire sau pregătire profesională. Potrivit ultimilor statistici ale pieței muncii, circa 27% dintre tinerii în vârstă de 15-29 ani se raportează la categoria tinerilor NEET, aceasta sporindu-le vulnerabilitatea în fața excluziunii sociale. Rata tinerilor NEET⁸ pentru categoria de vârstă 15-29 ani în mun. Chișinău constituie 21,5%, pentru mediul urban fiind de 21,4%, iar pentru mediul rural fiind de 23,1%.⁹

Antreprenoriatul în rândul tinerilor este slab dezvoltat. Deși există o serie de inițiative pentru încurajarea tinerilor antreprenori, programe de dezvoltare a afacerii și susținerii acestora, totuși printre antreprenori doar 2,4% sunt în vârstă de până la 24 ani și 20,3% au vârsta cuprinsă între 25-34 ani. Cei mai mulți tineri antreprenori se găsesc în sectorul Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC). Circa 36% din întreprinderile din acest sector sunt gestionate de persoane cu vârsta de până la 35 ani. Participarea femeilor tinere la activitatea de antreprenoriat în sectorul TIC este foarte redusă, doar 16% (inclusiv mai puțin comparativ cu cota medie generală a femeilor antreprenoare în sectorul TIC care este de doar 20%). Menționăm că, în medie pe economie, femeile-antreprenoare reprezintă circa 34% din numărul total de întreprinzători din Republica Moldova¹⁰.

În ultimul an, doar 18,4% dintre tinerii din Moldova au participat la activități de influențare a procesului decizional. Sondajul de opinie desfășurat în rândul tinerilor, în perioada iulie 2020, a evidențiat că doar a cincea parte dintre tinerii țării au fost implicați în ultimul an în careva activități ce ar determina manifestarea acestora ca și verigă a procesului decizional, participarea la adunări unde s-au luat decizii, inclusiv pentru comunitate, ședințe de lucru a entităților pentru tineret, cât și la demonstrații stradale/mitinguri etc¹¹.

Participarea în procesele politice în perioada 2014-2020 a avut tendințe negative. Astfel, la alegerile parlamentare din 5 decembrie 2014 tinerii cu vârsta 18-35 ani au avut o rata de participare de 28,82% (rata populației adulte a fost de 70%). La alegerile locale din 14 iunie

⁸ NEET sunt persoanele tinere care nu fac parte din ocupați, nu studiază, nu învață în cadrul sistemului formal de educație și nu participă la nici-un fel de cursuri sau alte instruiți în afara sistemului formal de educație.

⁹ www.statistica.md

¹⁰ Femeile și Bărbații în sectorul Tehnologiei informației și comunicațiilor 2019. Raport analitic. BNS, Chișinău, 2019

¹¹ [COVID 19 și Tinerii: Cum a influențat pandemia participarea tinerilor](#). Studiu. Chișinău 2020. P. 11.

2015 (primul tur) rata de participare a fost de 24,94%. În cadrul alegerilor prezidențiale din 2016 (primul tur) rata de participare a tinerilor cu vârsta de 18-25 ani a constituit 10,11%, iar la alegerile parlamentare din 2019 a fost 8,4%¹².

Implicarea tinerilor în activități de voluntariat rămâne modestă. Circa 11% din tineri de vârstă de 15-24 ani și 8% de 25-34 ani se implică în activități de voluntariat, precum ajutorul acordat școlilor, grădinițelor, organizațiilor religioase/de caritate/culturale, OSC-lor, sindicatului, primăriei, afacerii/firmei sau unui partid (10,1% și 5,2%), lucrul în folosul comunității (19,9% și 17,5%), alte activități oferite voluntar (3,2% și 2,6%)¹³.

4. Procesul de elaborare a Strategiei de Dezvoltare și Inovare Socială a Sectorului de Tineret a municipiului Chișinău

Pentru coordonarea procesului de elaborare a Strategiei de Dezvoltare și Inovare Socială a Sectorului de Tineret a mun. Chișinău a fost creat un grup de lucru (GL) intersectorial, care întrunește specialiști din diverse domenii relevante: specialiști în domeniul tineret și sport, reprezentanți ai administrației publice locale, reprezentanți ai tinerilor și structurilor asociative de tineret.

Procesul de elaborare a SDIST s-a desfășurat în mai multe etape:

- La etapa inițială a fost elaborat un raport de început pentru stabilirea instrumentelor și regulilor de lucru;
- Etapa doi a presupus colectarea datelor privind situația tinerilor din municipiul Chișinău și elaborarea unei analize de birou;
- A treia etapă a presupus desfășurarea unui set de interviuri și focus grupuri cu tinerii (din Chișinău și suburbii), cu principalii actori cheie (specialiști și lucrători de tineret, funcționari publici, prestatori de servicii de tineret, organizații de tineret, ș.a.) și elaborarea unui raport calitativ;
- A patra etapă a presupus sesiunea de elaborare a teoriei schimbării, a direcțiilor prioritare, formularea obiectivelor și rezultatelor așteptate;
- A cincea etapă a presupus elaborarea planului de acțiuni a strategiei de dezvoltare a sectorului de tineret, stabilirea indicatorilor de monitorizare și evaluare a strategiei;
- A șasea etapă a presupus informarea largă a tinerilor, consultarea și validarea cadrului strategic propus și a planului de acțiuni a strategiei.

La etapa inițială a fost elaborat un raport de început detaliat, care a stabilit modul de dezvoltare a strategiei, structurile implicate și rolul acestora, analiza preliminară a surselor secundare de date, alte detalii tehnice de dezvoltare a strategiei.

Etapa doi a presupus elaborarea unei analize de birou în baza datelor colectate cu privire la situația tinerilor, inclusiv de la Biroul Național de Statistică, Primăria Municipiului Chișinău și alți deținători de date. Au fost culese informații cu privire la situația socio-economică, oportunitățile de instruire și educație la nivel de municipiu, modalitățile de petrecere a timpului liber, precum și accesul la informație. În baza datelor culese s-a realizat analiza

---

¹² Problemele (ne)participării tinerilor la vot. IDIS Viitorul. Chișinău 2020. P. 7.

¹³ Analiza Comprehensivă a Sectorului de Tineret din Moldova (ACST). Institutul Național de Cercetări Economice.

situației curente a tinerilor din municipiu. Analiza de birou a inclus și studiile și rapoartele realizate anterior, analiza legislației naționale și internaționale, a bunelor practici existente și a actelor normative locale.

Etapă a treia a presupus elaborarea raportului calitativ în urma interviurilor și focus grupurilor cu funcționarii publici din cadrul Primăriei Municipiului Chișinău și din suburbii, lucrători de tineret, tineri, organizații de tineret, consilii ale tinerilor, consiliile elevilor și alți actori cheie, desfășurate în perioada februarie – martie 2021. Scopul raportului calitativ a fost de a identifica principalele standarde, tendințe, opinii și recomandări necesare pentru elaborarea Strategiei de Dezvoltare și Inovare Socială a Sectorului de Tineret a municipiului Chișinău.

A patra etapă și a cincea etapă a presupus elaborarea teoriei schimbării, a direcțiilor prioritare, formularea obiectivelor, a rezultatelor așteptate, elaborarea planului de acțiuni a strategiei de dezvoltare a sectorului de tineret, stabilirea indicatorilor de monitorizare și evaluare a strategiei.

Ultima etapă a presupus asigurarea unei informări largi a tinerilor privind cadrul strategic elaborat, consultarea documentului și integrarea recomandărilor recepționate și validarea documentului final atât de către tineri cât și de grupul de lucru responsabil.

Teoria schimbării: Pornind de la potențialul pe care îl au tinerii și construind pe punctele lor forte.

Această teorie a schimbării își propune să declanșeze o abordare nouă cu privire la modul de dezvoltare a politicilor publice de tineret și a modului de planificare a activităților de tineret și serviciilor pentru tineri pentru următorii 6 ani. Abordarea, începe de la particularitățile fetelor și băieților tineri și ceea ce își doresc aceștia, apoi de la obiectivele instituționale municipale și prioritățile politicilor locale. De asemenea, noua abordare presupune că municipiul Chișinău renunță la viziunea prin care tinerii sunt văzuți ca o problemă sau vulnerabili la riscuri în vederea recunoașterii și consolidării punctelor lor forte, pentru a le permite să-și realizeze drepturile, să-și îndeplinească potențialul și să ofere leadership comunității și societății lor.

În municipiul Chișinău, multe politici și sisteme care sunt în vigoare tind să vadă tinerii ca fiind „probleme”. Pentru a recâștiga încrederea tinerilor și a-i sprijini mai eficient - este crucial crearea un mediu favorabil de activare a potențialului acestora.

În timpul evaluării cadrului politicilor municipale s-a observat că politicile generice concepute pentru populații mai largi sunt aplicate și nu recunosc sau promovează drepturile tinerilor, nevoile specifice, dezvoltarea lor continuă și capacitățile în evoluție. În plus, tinerilor nu li se acordă voce și putere de decizie, nici în familie și comunitate, nici în spațiul public. Există o lipsă de înțelegere a dezvoltării, vulnerabilităților, cerințelor, nevoilor și drepturilor acestora în rândul părinților, profesorilor, furnizorilor de servicii și factorilor de decizie din municipiul Chișinău. Aceste probleme identificate provin din deficiențe structurale adânc înrădăcinate, precum și din lipsa datelor dezagregate în funcție de sex și vârstă, care pot informa politicile, identifica lacunele și sprijini alocarea resurselor adecvate pentru dezvoltarea și programarea politicilor pentru tineri. Tinerii din toată țara și, în special, din Chișinău sunt rareori angajați în cercetare, colectare de date sau elaborarea de politici.

Sunt necesare medii favorabile, care să vadă tinerii cât mai capabili să articuleze ceea ce funcționează pentru ei și ca lideri care pot modela politicile, programele și propriul viitor.

Asigurarea accesului la servicii de calitate este esențială pentru a sprijini băieții și fetele de toate vârstele să prospere, să echilibreze riscul și siguranța și să navigheze cu succes în tranziția către un trai durabil și o muncă productivă.

Furnizarea de servicii de calitate nu este suficientă pentru a asigura accesul universal al acestora. Acest lucru trebuie însoțit de promovarea unei cereri mai mari de drepturi și de servicii de către tineri și comunitățile lor.

Teoria schimbării este reprezentată într-un tabel vizual succint, fiind ulterior detaliată în cadrul de priorități strategice și în planul de acțiuni a strategiei. Teoria programatică a schimbării se concentrează pe elementele de bază ale unei teorii a schimbării, și anume impactul, rezultatele pe termen lung, rezultatele intermediare, obiectivul general și măsurile interne pentru a asigura eficacitatea strategiei.

Teoria programatică a schimbării - în detaliu

Rezultatul de impact	Un oraș în care toți tinerii sunt activi, capabili să-și realizeze drepturile și potențialul maxim și să contribuie la construirea unor medii pașnice, incluzive și durabile		
Rezultate pe termen lung	<ol style="list-style-type: none"> Toți tinerii, inclusiv cei mai vulnerabili, sunt sprijiniți în mod adecvat pentru a-și consolida autonomia și a-și realiza drepturile și potențialul deplin, având legături puternice cu adulții și acces la servicii prietenoase tinerilor (sănătate, participare, voluntariat, agrement etc.). Toți tinerii, inclusiv cei mai marginalizați, sunt susținuți în mod adecvat pentru a contribui la construirea unor medii incluzive și durabile prin implicarea ca parteneri și agenți ai schimbării la toate nivelurile și în crearea de oportunități de dezvoltare. 		
Rezultate intermediare	CONSOLIDAREA STRUCTURILOR DE TINERET ȘI POTENȚIALULUI INOVAȚIONAL	ASIGURAREA CU SERVICII DE CALITATE ȘI PROGRAME SOCIALE	PARTICIPAREA TINERILOR ȘI DEZVOLTAREA MULTILATERALĂ
	Politicile, strategiile și investițiile sunt dezvoltate având la bază date și evidență, folosind cercetarea condusă de tineri, colectarea și analiza datelor este dezagregată, prin sisteme standardizate de Monitorizare,	Tinerilor li se permite să facă alegeri informate prin furnizarea de informații de înaltă calitate, specifice vârstei și genului, care sunt accesibile tuturor tinerilor prin mijloace tradiționale și inovatoare (de exemplu, utilizarea	Tinerii sunt mobilizați, motivați, împuterniciți și susținuți de părinți și de alți membri ai comunității, pentru a: (a) revendica drepturile lor, (b) pentru a solicita servicii de calitate, și (c) pentru a cere responsabilitate. Un accent special este acordat facilitării schimbului de informații,

	<p>Evaluare și abordări inovatoare de cercetare.</p> <p>Factorii de decizie, părinții, profesorii, furnizorii de servicii înțeleg mai bine dezvoltarea tinerilor, vulnerabilitățile, punctele forte, cerințele, nevoile și drepturile acestora.</p> <p>Vocile tinerilor sunt auzite prin crearea unor spații pentru dialog, inclusiv cu tinerii cei mai marginalizați, pentru a-și exprima solicitările și necesitățile. Este pus un accent special pe valorificarea instrumentelor digitale și tehnologiile informaționale.</p> <p>Monitorizarea este regulată și independentă, iar raportarea și soluționarea încălcării drepturilor asigură implementarea eficientă a programelor și identificarea problemelor care afectează tinerii în mod dinamic.</p>	<p>tehnologiilor informaționale noi).</p> <p>Municipalitatea furnizează pachete de servicii esențiale convenabile pentru tineri, care contribuie la dezvoltarea și abilitarea tinerilor.</p> <p>Există investiții durabile în servicii de calitate, care sunt specifice vârstei și genului, legate, integrate și incluzive, pentru a îmbunătăți accesul tuturor tinerilor.</p> <p>Există măsuri de siguranță la locurile de furnizare a serviciilor pentru a preveni agresiunea și hărțuirea. Personalul are o formare adecvată pentru a lucra cu tinerii, a promova efectiv nevoile tuturor tinerilor în cadrul serviciilor publice, private și comunitare. Municipalitatea Chișinău sprijină și finanțează inovația, pentru a testa, modela, documenta și extinde abordări bine cunoscute și inovatoare cu și pentru tineri.</p>	<p>a rețelelor și a dialogului prin intermediul platformelor digitale și sociale, a tehnologiilor informației și comunicațiilor.</p> <p>Tinerii contribuie și își asumă conducerea în:</p> <p>(a) colectarea datelor și opiniilor tinerilor, (b) dialoguri de advocacy și politici pentru a informa planurile, politicile și programele naționale și locale, (c) implementarea și monitorizarea, inclusiv prin abordări inovatoare.</p> <p>Structurile și sistemele comunitare sunt consolidate, reprezentând diversitatea tinerilor și contextele în care trăiesc: (a) structurile locale de participare a tinerilor sunt recunoscute și susținute de municipalitatea Chișinău, și (b) OSC de tineret sunt legate în parteneriate cu societatea civilă mai largă.</p> <p>Există parteneriate puternice și coaliții de advocacy pentru drepturile tinerilor (inclusiv mass-media, liderii comunității și alții) pentru a contesta normele și practicile socio-culturale dăunătoare, stereotipurile negative și barierele structurale</p>
--	--	--	---

5. Scopul, prioritățile, obiectivele generale și specifice ale strategiei

Scopul general:

Scopul strategiei este de a dezvolta și de a consolida sectorul de tineret și potențialul de inovație socială a acestuia pe parcursul următorilor șase ani, asigurând sustenabilitatea acestuia prin crearea condițiilor propice pentru dezvoltarea creativității, dinamismului, activismului și implicării sociale a tinerilor din municipiul Chișinău.

Obiective generale:

Pentru atingerea scopului propus au fost definite trei obiective generale:

- 1) creșterea nivelului de participare și dezvoltarea multilaterală a tinerilor din municipiul Chișinău;
- 2) asigurarea unei game complexe de servicii de tineret calitative și programe sociale care contribuie la formarea cunoștințelor, abilităților, deprinderilor, atitudinilor și comportamentelor necesare pentru integrarea cât mai reușită a tinerilor în societate și activarea potențialului inovațional a acestora;
- 3) consolidarea sectorului de tineret la nivel municipal și a mecanismelor de suport în asigurarea calității lucrului de tineret și activarea potențialului inovațional a tinerilor.

Viziunea strategică:

Un oraș în care toți tinerii sunt activi, capabili să-și realizeze drepturile și potențialul maxim și să contribuie la construirea unor medii proactive, incluzive și durabile.

Priorități strategice. Obiective și rezultate așteptate

Pentru atingerea scopului general, au fost identificate trei direcții prioritare de intervenție:

- Prioritatea I. Participarea tinerilor și dezvoltarea multilaterală;
- Prioritatea II. Dezvoltarea serviciilor și programelor de tineret;
- Prioritatea III. Fortificarea sectorului de tineret și a competențelor inovaționale la nivel municipal.

Pentru fiecare prioritate strategică a fost efectuată o justificare a necesității respectivei priorități. În cadrul fiecărei priorități strategice au fost identificate și formulate mai multe subpriorități care contribuie la realizarea priorității propriu-zise. La rândul său, fiecare subprioritate, prin prisma obiectivului specific stabilit, trebuie să fie atinsă în conformitate cu rezultatele în baza cărora sunt formulate activitățile care se regăsesc în planul de acțiuni de implementare a strategiei.

PRIORITATEA I. PARTICIPAREA TINERILOR ȘI DEZVOLTAREA MULTILATERALĂ

Implicarea tinerilor în viața comunității, capacitatea de a își asuma decizii și responsabilități pentru propria carieră și dezvoltare personală sunt indicatorii unei comunități moderne care oferă șanse de dezvoltare tinerilor, cât și a unei societăți democratice, în ansamblu. Doar prin participare și implicare activă tinerii pot deveni parte a proceselor ce se produc în societate, dezvoltându-se ca cetățeni responsabili și capabili să facă față provocărilor vieții. Implicarea

tinerilor în procesele și viața comunitară creează premise de valorificare a potențialului tinerilor. Republica Moldova garantează și stimulează diverse forme de participare a tinerilor prin dezvoltarea unui cadru de politici publice pentru sectorul de tineret și promovarea instrumentelor și mecanismelor necesare implementării acestora.

Prin adoptarea Legii Nr. 215/2016 cu privire la tineret, a Legii voluntariatului Nr. 121/2010, a Hotărârii de Guvern Nr. 158/2012 cu privire la implementarea Legii voluntariatului, au fost puse bazele unui sistem național de garantare a dreptului de implicare și participare în procesul decizional al tinerilor din Republica Moldova. Totodată, pentru punerea în aplicare a legislației naționale și asigurarea unui nivel mai înalt de conștientizare a importanței participării și implicării directe a tinerilor în rezolvarea problemelor comunității în care locuiesc și a societății în ansamblu, este necesară dezvoltarea și fortificarea unui mecanism de suport la nivel de administrație publică locală care va permite participarea veritabilă a tinerilor la toate nivelele de administrare și în toate procesele care le afectează viața. Premisa esențială a oricărui stat democratic este participarea civică. Participarea tinerilor, în mod deosebit, la viața publică, în discutarea problemelor sociale, economice sau politice de diferit nivel se realizează prin instrumente adaptate la vârstă, competențele și nivelulul de înțelegere a fiecărui tânăr.

Dat fiind faptul că municipiul Chișinău reprezintă centrul de activitate la nivel educațional, al pieței muncii și administrativ, implicarea tinerilor la toate nivelele de luare a deciziilor este o premisă, atât pentru asigurarea drepturilor și intereselor acestora, cât și pentru o dezvoltare locală durabilă. Astfel, odată ce în municipiu există un număr mare de tineri, organizații de tineret, prestatori de servicii de tineret, consilii ale tinerilor și a elevilor, aceștia necesită programe locale și mecanisme de implicare în procesul de luare a deciziilor.

În cadrul procesului de elaborare a strategiei, a fost discutată necesitatea aplicării mai multor acțiuni menite să sprijine structurile participative și să promoveze dialogul între parteneri în domeniul tineretului. Mai ales, a fost evidențiată cooperarea între APL de nivel I și II, APL și organizațiile asociative și de reprezentare a tinerilor, APL și prestatorii de servicii de tineret, alți actori cheie ce pot asigura mobilizarea de resurse umane și financiare pentru asigurarea participării efective a tinerilor la deciziile care le afectează viața și comunitatea în care trăiesc. Rapoartele naționale indică, de asemenea, că trebuie să se intensifice eforturile de susținere a participării tinerilor la nivel local și că este necesar să se înlăture barierele în calea participării anumitor grupuri de tineri.

La moment, în municipiu activează mai multe categorii de structuri reprezentative ale tinerilor, cu potențial de implicare în procesul municipal de luare a deciziilor: Consiliul Municipal al Tinerilor din Chișinău (CMTC), consilii ale elevilor, asociații obștești locale și naționale ale tinerilor, grupuri locale de inițiativă. Aceste structuri se deosebesc prin statutul juridic, obiectivele statutare și grupul de vârstă pe care îl reprezintă. Reieșind din prioritățile și specificul fiecărui instrument și structuri de participare, au fost stabilite următoarele obiective:

Obiectiv general: Creșterea nivelului de participare și dezvoltarea multilaterală a tinerilor din municipiul Chișinău.

Subprioritatea 1.1. Cadrul normativ local și instrumente de participare

Obiectiv specific 1.1: Perfecționarea, până la finele anului 2025, a cadrului normativ local și crearea mecanismelor ce ar asigura participarea tinerilor, inclusiv a celor cu oportunități reduse, în toate procesele decizionale.

Rezultate așteptate:

- 1.1.1 Cadru normativ și mecanisme locale cu prevederi ce permit și stimulează participarea activă și în mod egal a tuturor tinerilor în procesul decizional creat.
- 1.1.2 Tineri implicați, până la sfârșitul anului 2025, de către toate autoritățile administrației publice locale de nivel municipal și de APL din suburbii în procesul decizional, având la bază structuri consultative de tineret.
- 1.1.3 Consultări sistematice și periodice privind politicile publice locale ce-i vizează oferite tinerilor de către autoritățile administrației publice locale.

Subprioritatea 1.2. Consiliul municipal și consiliile locale ale tinerilor

Obiectiv specific: Consolidarea, până în anul 2025, a consiliului municipal și consiliilor locale ale tinerilor, sporirea reprezentativității pentru toate grupurile de tineri și asigurarea reprezentării teritoriale de 100% la nivel municipal.

Rezultate așteptate:

- 1.2.1. Consilii locale ale tinerilor ce activează în baza unui mecanism de reglementare și bună guvernare, având la bază un parteneriat consolidat cu autoritățile administrației publice locale.
- 1.2.2. Consiliul municipal al tinerilor dispune de finanțare stabilă și suficientă, inclusiv prin instrumente de suport implementate de APL.
- 1.2.3. Cel puțin 25% din membrii consiliilor locale ale tinerilor sunt reprezentați ai grupurilor cu oportunități reduse și cel puțin 25% din membri reprezintă grupul de vârstă 25-35 ani.

Subprioritatea 1.3: Activismul civic și stimularea participării

Obiectiv specific: Cel puțin 30% din tinerii municipiului Chișinău, inclusiv tineri cu oportunități reduse, până la finele anului 2025, implicați în activități de influențare a procesului decizional.

Rezultate așteptate:

- 1.3.1. Cel puțin 25% din tineri, inclusiv cei cu oportunități reduse, asociați, activ implicați în structuri formale și neformale sau în programe de voluntariat.
- 1.3.2. Cel puțin 10% din tineri, inclusiv cei cu oportunități reduse, sunt beneficiari ai programelor de mobilitate la nivel național și internațional.
- 1.3.3. Colaborare extinsă și minim 3 evenimente desfășurate anual în comun cu organizațiile naționale și internaționale de tineret.
- 1.3.4. Cel puțin 50% din tineri cu drept de vot conștienți de importanța participării la vot și implicați direct în acest proces.
- 1.3.5. Până la finele anului 2028, accesul la informație corectă și sigură asigurat pentru cel puțin 80% din tineri.

Subprioritatea 1.4: Dezvoltarea multilaterală a tinerilor

Obiectiv specific: Cel puțin 5% din tinerii municipiului Chișinău, inclusiv tineri cu oportunități reduse, până la finele anului 2028, lansează programe de abilitare și capacitate de la egal la egal în diverse domenii.

Rezultate așteptate:

- 1.4.1. Cel puțin 100 de inițiative în domeniul culturii și artei lansate și implementate de tineri cu suportul financiar și/sau logistic al APL, până la sfârșitul anului 2028.
- 1.4.2. Cel puțin 10 000 tineri beneficiază anual de spații pentru dezvoltarea abilităților de angajare și antreprenoriat.
- 1.4.3. Cel puțin 50 000 tineri beneficiază anual de activități sportive de animare a timpului liber și de promovare a modului sănătos de viață.
- 1.4.4. Cel puțin 50 de inițiative de cercetare a tinerilor susținute prin programe de suport financiar și metodologic.

PRIORITATEA II: DEZVOLTAREA SERVICIILOR ȘI PROGRAMELOR DE TINERET

Dezvoltarea unui sistem complex de servicii și programe de tineret este un element cheie în asigurarea unui sector de tineret viabil și care răspunde necesităților curente și în dezvoltare ale tinerilor. Serviciile de tineret au drept scop implicarea directă a tinerilor, a lucrătorilor, a organizațiilor de tineret și a altor actori de imediată tangență în viața politică, economică, socială și culturală a țării, crearea condițiilor adecvate pentru a le asigura tinerilor o tranziție rapidă la maturitate și oportunități egale, inclusiv accesul la informare și servicii de calitate în educație, sănătate și petrecerea timpului liber, oferirea tinerilor diferitelor servicii axate pe dezvoltarea cunoștințelor și competențelor acestora în vederea integrării depline, implicării active în toate domeniile vieții sociale.

Programele locale de tineret își propun să activeze potențialul economic al tinerilor prin oferirea resurselor și instrumentelor de dezvoltare personală și profesională, inclusiv prin crearea unei platforme de învățare comună. Programele municipale de tineret își propun alinierea la standardele europene, inclusiv Strategia Uniunii Europene de Tineret și a celor 11 obiective de tineret. Pentru realizarea acestor obiective la nivel național este necesară dezvoltarea unui sistem municipal complex și coordonat de servicii de calitate și programe pentru tineri care activează potențialul economic al acestora.

Sănătatea tinerei generații și dezvoltarea serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor este printre prioritățile politicilor de sănătate promovate de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, fiind adoptate un șir de acte normative menite a pune în aplicare aceste obiective majore. Una dintre realizările-cheie prezintă crearea (în 2003-2013) și extinderea rețelei (2011-2018) Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor (rețeaua YK). Cu toate acestea, accesul universal al tinerilor la servicii de sănătate prietenoase tinerilor constituie o problemă, fiind amplificată de insuficiența resurselor financiare și umane pentru organizarea echipelor mobile în teritoriu.

Intensitatea și diversitatea activităților și serviciilor axate pe tineri se atestă a fi mai mare și cu acoperire mai largă a comunităților rurale în localitățile (raioanele) unde structurile de

tineret au o colaborare consolidată. Astfel de practici pozitive sunt încă puține, deseori se atestă o colaborare defectuoasă între actorii locali implicați în activitatea de/și pentru tineret. Pe de o parte, numărul redus al tinerilor activi care se implică în activități este concentrat, de regulă, într-un singur nucleu, aceasta alimentând concurența dintre structurile de tineret în a-i coopta pe tineri în activitățile promovate (instituții de învățământ, CT, CLT, CSPT/YKtc.). Structurile de tineret au deocamdată capacitate redusă de implementare a unui set mai larg de servicii pentru tineri. Aceasta se explică, pe de o parte, de experiența mică în activitatea de tineret, iar pe de altă parte, de capacitatea financiară și organizațională limitată a structurilor de tineret, în special a celor subordonate public, impunând furnizarea de servicii / activități de/și pentru tineret pe proiecte mici cu durabilitate și impact scăzut pentru tineri și comunitate. Cel mai des sunt oferite servicii orientate în special pe animarea timpului liber, informare, voluntariat, socializare, participare etc. Dezvoltarea și prestarea unor servicii importante și actuale pentru tineri impune consolidarea colaborării intersectoriale între toți actorii sectorului de tineret. Deși se evidențiază necesitatea unor servicii de ghidare în carieră, consiliere, abilitare economică, (re)integrare socială ș.a., lipsa specialiștilor calificați ce ar putea presta asemenea servicii, dar și conexiunea intersectorială deficitară cu structuri specializate care pot presta sau organiza în colaborare astfel de servicii (de exemplu, ANOFM, ODA, serviciile de asistență socială, de mediere/probațiune) implementarea acestora prezintă o dificultate.

În pofida promovării active a importanței serviciilor outreach la nivel local, în prezent se constată insuficiența capacității instituționale și de resurse umane, metodologice, în realizarea acestora. Accesul la programe și servicii pentru tineri nu este echitabil din punctul de vedere al vârstei, mediului de reședință și al caracteristicilor socioeconomice ale tinerilor. Prin serviciile și acțiunile desfășurate, sectorul de tineret se raportează puțin sau deloc la necesitățile tinerilor de vârstă mai mare (22 ani și peste), ale celor aflați în afara sistemului de învățământ, tinerilor părinți, tinerilor defavorizați sau cu dizabilități, tinerilor din minorități etnice ș.a. Organizațiile de/și pentru tineret se concentrează preponderent în mediul urban, pe când în mediul rural este sesizată o lipsă efectivă a acestora.

Nivelul de dezvoltare personală și profesională a tinerilor este fundamental pentru pregătirea noilor generații și încadrarea socială a tinerilor. Cu regret însă, de cele mai dese ori, educația se reduce numai la instituțiile de învățământ, indiferent de nivelul de educație despre care vorbim. În condițiile de astăzi, nu este suficient să însușești materia școlară pentru a fi un tânăr dezvoltat plenar.

Un alt aspect important, se referă la formarea tinerilor după absolvirea instituțiilor de învățământ. Chiar dacă un tânăr urmează toate treptele de educație formală, la vârsta de 23 - 24 ani părăsește deja sistemul educațional. Nemaivorbind de faptul că un număr considerabil de tineri nu-și continuă studiile după absolvirea gimnaziului sau liceului. Respectiv, aflând-se încă la o vârstă în care ar putea să învețe multe lucruri noi și să se dezvolte personal la maximul capacităților, tinerii sunt lipsiți de această posibilitate. Acest fapt se datorează lipsei de centre de instruire continuă sau vocațională pentru tineret și populația adultă. Este un deficit iminent de asemenea instituții la nivel local, cât și național.

În același timp, sursele de informare disponibile se reduc în mare parte la cele din internet. Care nu întotdeauna sunt veridice, sau îți pot oferi informația exactă de care ai nevoie. Nu există un mecanism de verificare a informației prezente pe internet și sortare a resurselor în

dependență de credibilitate. Una din necesitățile stringente ale tinerilor este nevoia de susținere în planificarea carierei, elaborarea unui plan de dezvoltare personală, orientarea pe piața muncii și accesul la serviciile sociale existente. Constatăm cu regret că, deși sunt prezente unele servicii la nivel local sau regional, majoritatea tinerilor nu cunoaște existența și modalitatea de funcționare a acestora. Din aceste considerente, este necesară o promovare continuă a posibilităților existente, inclusiv din partea instituțiilor care prestează aceste servicii. Este adevărat că fluxul informațional la care se expun tinerii este foarte mare, informația putând fi accesată din diferite surse, cum ar fi: radio, TV, internet, rețele sociale ș.a. Însă, această informație deseori nu este structurată și nu este completă. Unui tânăr fiindu-i greu să găsească informație de calitate, informație veridică și care să răspundă la necesitățile sale urgente.

Toate cele menționate mai sus, consolidate într-un sistem durabil, ar permite tinerilor să recapete încrederea în viitor și în forțele proprii.

Pentru consolidarea sistemului de prestatori de servicii la nivel municipal și a gamei de servicii disponibile au fost stabilite următoarele obiective strategice:

Obiectiv general: Asigurarea unei game complexe de servicii de tineret calitative și programe sociale care contribuie la formarea cunoștințelor, abilităților, deprinderilor, atitudinilor și comportamentelor necesare pentru integrarea cât mai reușită a tinerilor în societate și activarea potențialului inovațional a acestora.

Subprioritatea 2.1: Servicii municipale de tineret calitative și incluzive

Obiectiv specific: Sporirea calității serviciilor acordate tinerilor prin asigurarea personalului calificat, a echipamentului de lucru și a accesului liber a cel puțin 70% dintre tineri la ele.

Rezultate așteptate:

- 2.1.1. Rețeaua centrelor de tineret accesibilă în toate sectoarele orașului Chișinău și în suburbii.
- 2.1.2. Asigurarea unei instruirii continue și periodice a lucrătorilor de tineret.
- 2.1.3. Sistem de evaluare a calității serviciilor de tineret implementat la nivel municipal.
- 2.1.4. Dezvoltarea serviciilor outreach prin elaborarea cadrului metodologic și formarea continuă a prestatorilor, astfel încât, până la finele anului 2028, acestea să contribuie cel puțin 40% din oferta totală de servicii.
- 2.1.5. Intensificarea măsurilor de promovare a modului de viață sănătos în rândul tinerilor, astfel încât, spre finele anului 2028, cel puțin 30% din numărul total de tineri să beneficieze de servicii de sănătate prietenoase tinerilor.

Subprioritatea 2.2: Servicii și programe de abilitare economică a tinerilor

Obiectiv specific: Sporirea, până la finele 2028, cu cel puțin 30% a numărului tinerilor cu abilități economice, în special al celor din mediul rural și din grupurile cu oportunități reduse.

Rezultate așteptate:

- 2.2.1. Reducerea cu 5% a ratei tinerilor NEET în municipiul Chișinău.
- 2.2.2. Cel puțin 50% de tineri, inclusiv cei din grupuri cu oportunități reduse, beneficiază de servicii de informare cu privire la programele de suport pentru tineri antreprenori și la angajare pe piața muncii;

- 2.2.3. Program complex de educare antreprenorială și în domeniul angajării disponibil în centrele de tineret;
- 2.2.4. Rețea de 5 centre antreprenoriale (inovative business hub) și de lansare a start-upurilor inițializată și funcțională;
- 2.2.5. Minim 100 de companii lansate prin intermediul programului de suport a start-upurilor și tinerilor antreprenori.
- 2.2.6. Minim 5% din tinerii din Chișinău își dezvoltă abilitățile în domeniul TIC.

Subprioritatea 2.3: Programe de mobilitate și incluziune socială pentru tineri

Obiectiv specific: Cel puțin 15% din tinerii din municipiul Chișinău implicați în programe de mobilitate și incluziune socială.

Rezultate așteptate:

- 2.3.1. Program de sporire a mobilității internaționale și naționale implementat în mun. Chișinău.
- 2.3.2. Centrul de informare despre programele internaționale de mobilitate, inclusiv Erasmus +, lansat.
- 2.3.3. 5% din tinerii din Chișinău, dintre care 50% din grupuri vulnerabile, beneficiază de programe și activități de incluziune socială prin cultură, artă și sport.
- 2.3.4. Minim 15% din tinerii din Chișinău implicați în programe de educație și incluziune socială prin activități de educație non-formală.

PRIORITATEA III: FORTIFICAREA SECTORULUI DE TINERET ȘI A COMPETENȚELOR INOVAȚIONALE LA NIVEL MUNICIPAL

Pentru amplificarea impactului strategiei și programelor locale de tineret este vitală consolidarea rolului APL în promovarea și implementarea politicii de tineret la nivel local, în coordonarea activității tuturor actorilor sociali activi în domeniul lucrului de și pentru tineret la nivel local. Creșterea nivelului de cooperare între structurile de participare create în comunitate prin schimb de bune practici permite valorificarea eficientă a resurselor locale disponibile pentru activități de tineret. Strategia de Dezvoltare și Inovare Socială a Sectorului de Tineret trebuie să devină și un document strategic pentru proiecția bugetară locală, ceea ce ar contribui la monitorizarea facilă și eficace a mijloacelor alocate, acțiunilor și rezultatelor ținute și, respectiv, ar asigura transparența guvernării locale.

Includerea subiectelor problemă cu care se confruntă tinerii din orașul Chișinău și din suburbii pe agenda publică și în prioritățile de dezvoltare locală (de exemplu: ghidare în soluționarea problemelor concrete, angajarea în câmpul muncii a tinerilor femei și tinerilor bărbați, formarea competențelor parentale, incluziunea tinerilor cu dizabilități, a tinerilor din alte grupuri vulnerabile ș.a.), trebuie realizată cu suportul și de către actorii sectorului de tineret. De asemenea este necesară aplicarea principiului consultării tinerilor în procesul planificării bugetului pentru activități de tineret, astfel încât acestea să corespundă nevoilor reale ale tinerilor, dar și să cuprindă toate domeniile de activitate, inclusiv sport, cultură, social, educațional, economic etc. Creșterea nivelului de transparență a activităților APL prin informarea continuă a tinerilor, cât și a populației în general, despre inițiativele locale și creșterea nivelului de implicare a tinerilor în viața comunității, precum și implicarea de către

APL a asociațiilor obștești locale de tineret în promovarea priorităților tinerilor, contribuie atât la consolidarea domeniului de tineret cât și la creșterea încrederii tinerilor în procesul decizional local.

Dezvoltarea sectorului de tineret presupune și creșterea gradului de implicare a tinerilor în activități de și pentru tineret prin promovarea activității centrelor de tineret, campanii de informare, atragerea diferitor actori sociali, creșterea concordanței programelor și activităților în corespundere cu necesitățile și interesele tinerilor. Asigurarea șanselor egale de acces a tinerilor la programele, serviciile și activitățile pentru tineret finanțate din surse publice, indiferent de sex, vârstă, confesiune, origine etnică și socială, orientare sexuală, orientare politică sau orice altă caracteristică.

Este necesară creșterea nivelului de cooperare dintre sectorul asociativ de tineret și APL, prin implicarea în soluționarea problemelor comune ale tinerilor și capacitarea acestora în domeniul participării civice și politice, organizarea de instruiți privind analiza problemelor cu care se confruntă tinerii, elaborarea planurilor de acțiuni, aplicarea la granturi internaționale, managementul proiectelor ș.a., inclusiv prin promovarea și dezvoltarea proiectelor comune.

Pentru consolidarea sectorului de tineret la nivel municipal și a gamei de servicii disponibile au fost stabilite următoarele obiective strategice:

Obiectiv general: Consolidarea sectorului de tineret la nivel municipal și a mecanismelor de suport în asigurarea calității lucrului de tineret și activarea potențialului inovațional a tinerilor.

Subprioritatea 3.1: Organizațiile de tineret

Obiectiv specific: Consolidarea sectorului asociativ de tineret din municipiu și a dialogului dintre acesta și autoritățile publice locale

Rezultate așteptate:

- 3.1.1. OSC de tineret au acces la spații adaptate pentru realizarea activităților de tineret.
- 3.1.2. Program de suport instituțional pentru OSC-urile de tineret lansat și funcțional.
- 3.1.3. Stabilirea anuală a minimul 5 parteneriate naționale și 2 internaționale cu organizațiile necomerciale de tineret întocmite anual.
- 3.1.4. OSC de tineret din mun. Chișinău au acces și participă activ la programele și rețelele europene a organizațiilor de tineret.

Subprioritatea 3.2: Dezvoltarea unui mecanism municipal de suport al inițiativelor de tineret și a OSC de tineret

Obiectiv specific: Dezvoltarea cadrului metodologic și alocarea resurselor pentru programul municipal de granturi pentru organizațiile de tineret.

Rezultate așteptate:

- 3.2.1. Realizarea anuală a programului de granturi municipal pentru asociațiile obștești și grupurile de inițiativă;
- 3.2.2. Cel puțin 20 proiecte anual lansate de organizațiile de tineret și grupurile de inițiativă prin intermediul programului municipal de granturi, inclusiv din suburbii.
- 3.2.3. Program de granturi de co-finanțare a proiectelor de tineret funcțional.
- 3.2.4. Program de suport a mobilității internaționale și participării în rețele și inițiativă la nivel european.

Subprioritatea 3.3: Activarea potențialului de inovare socială în rândul tinerilor

Obiectiv specific: Cel puțin 5% din tinerii din municipiul Chișinău implicați în programe de inovare socială.

Rezultate așteptate:

- 3.3.1. 5 HUB-uri de inovare socială și de susținere a organizațiilor de tineret din mun. Chișinău lansate în toate sectoarele orașului.
- 3.3.2. 200 de OSC implicate în programe de inovare socială și dezvoltare durabilă.
- 3.3.3. Program de educare a tinerilor în domeniul energiei verzi și dezvoltării durabile lansat.
- 3.3.4. Minim 2% din tinerii din mun. Chișinău implicați în programe de educare și inovare socială.
- 3.3.5. Minim 5% din tinerii din Chișinău implicați în activități de promovare a energiei verzi și dezvoltării durabile.

6. Monitorizarea și evaluarea Strategiei de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret

Monitorizarea – proces de colectare sistematică a datelor pentru a asigura administrația publică locală și alți actori cointeresați cu informații despre progresul implementării strategiei.

Evaluarea – aprecierea activităților sau a rezultatelor implementării strategiei, utilizând informațiile obținute pe parcursul monitorizării. Evaluarea face o analiză a modului de implementare a strategiei și eficienței acesteia, fiind un mijloc care contribuie la îmbunătățirea politicii de tineret la nivel municipal. Evaluarea răspunde la întrebările: care este efectul, impactul activităților realizate și în ce măsură rezultatul răspunde așteptărilor sau obiectivelor prestabilite.

Indicatorii de monitorizare sunt caracteristici cantitative sau calitative, care oferă mijloace simple de măsurare a succesului activităților desfășurate:

- indicatorii cantitativi sunt exprimați în termeni numerici sau procentuali;
- indicatorii calitativi pot măsura percepția, pot descrie anumite comportamente.

Monitorizarea implementării Strategiei urmărește:

- realizarea adecvată și la timp a activităților incluse în planul de acțiuni;
- suportul acordat subiecților strategiei în implementarea practicilor pozitive și eliminarea factorilor de risc;
- informarea factorilor de decizie și publicului larg despre realizările obținute, progresul față de obiectivele planificate, deficiențe întâmpinate și sectoare care necesită atenție;
- creșterea credibilității în fața donatorilor, care realizează diferite proiecte în Republica Moldova în vederea susținerii activităților de tineret.

Evaluarea intermediară este activitatea desfășurată pe parcursul perioadei de implementare a Strategiei. Evaluarea intermediară a strategiei se va realiza la sfârșitul perioadei de implementare a planului de acțiuni a strategiei pentru anii 2023-2028.

Obiectivele evaluării intermediare sunt:

- oferirea suportului în luarea deciziilor cu privire la activitățile realizate în implementarea strategiei;
- obținerea informațiilor din toate sursele existente despre ce merge bine, ce nu merge și de ce;
- îmbunătățirea calității activităților realizate;
- identificarea practicilor de succes, care ar putea fi extinse;
- elaborarea recomandărilor pentru îmbunătățirea Strategiei.

Monitorizarea și evaluarea implementării strategiei se va realiza prin crearea, în primele 6 luni de la aprobarea strategiei, a Grupului de Evaluare și Monitorizare a Strategiei care va fi format pe principii de paritate. Componenta și atribuțiile grupului vor fi aprobate prin regulament de către primarul general. Grupul se va întruni periodic, dar nu mai rar de o dată la 12 luni. Grupului de Evaluare și Monitorizare a Strategiei i se vor prezenta anual spre aprobare de către DGETS rapoarte anuale de implementare a strategiei. La prima ședință Grupul de Evaluare și Monitorizare a Strategiei va aproba un cadru de rezultate, mecanismele de colectare a datelor și structura rapoartelor anuale de implementare a Strategiei. În componența acestui Grup de Evaluare și Monitorizare a Strategiei se vor include în mod obligatoriu:

- Viceprimarul responsabil de domeniul social (președinte a grupului);
- Șeful Direcției Generale Educație, Tineret și Sport (vice președinte a grupului);
- Un funcționar public responsabil de domeniul de tineret (secretarul grupului);
- Reprezentanți ai subdiviziunilor responsabile de activități din cadrul strategiei;
- Reprezentanți ai prestatorilor de servicii de tineret (3 membri);
- Reprezentanți ai asociațiilor obștești de tineret (5 membri);
- Reprezentanți a consiliului de tineret și consiliilor elevilor de nivel municipal (5 membri);
- 3 tineri neafiliați structurilor de tineret, selectați prin concurs public;
- Experți și alte persoane relevante.

